

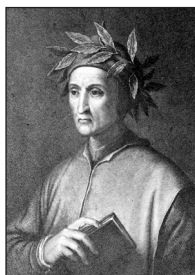

ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ДАЛЕКИХ ЕПОХ

Данте Аліґ'єрі

Божественна комедія

(Скорочено)

Божественна комедія

(Скорочено)

Пекло

Пісня перша

- ¹ На півшляху свого земного світу
Я трапив у похмурий ліс густий,
Бо стежку втратив, млою оповиту.
- ⁴ О, де візьму снаги розповісти
Про ліс листатий цей, суворий, дикий,
Бо жах від згадки почина рости!
- ⁷ Над смерть страшну гіркіший він, великий, —
Але за благо те, що там знайшов,
Повім про все, що в пам'ять взяв навіки.
- ¹⁰ Недобре тямлю, як постав цей схов,
Бо сонність так оволоділа мною,
Що з певної дороги я зійшов.
- ¹³ Я опинивсь під пагорба стіною,
Яким кінчався неширокий діл,
Де острах ліг на серце пеленою.
- ¹⁶ Я вгору глянув і побачив схил,
Вже убраний у сонячне проміння,
Що надає людині свіжих сил.
- ¹⁹ Тоді помалу уляглось тремтіння,
Що не давало спокою мені
Всю ніч, коли блукав між страховиння.

- 22 Як той, хто у задишці голосній
На сушу вийшов, піною укритий,
І озирає вири навісні, —
- 25 Так і мій дух, не скінчивши летіти,
Зирнув назад і стежку оглядав,
Яка не дозволя нікому жити.
- 28 Тут я собі спочити трохи дав
І вирушив на гору незнайому,
А за опору нижчу ногу мав.
- 31 І от, коли вже йшов я по підйому,
Збіг леопард, моторний та верткий,
І шерсть рябіла плямами на ньому.
- 34 Моїх очей він не злякався, дерзкий,
І, заступивши шлях, став на сторожі,
І я подався униз, у діл низький.
- 37 А йшли хвилини ранішні, пригожі,
І сонце сходило з тим почтом зір,
Що з ним спажнули, як Любові Божій.
- 40 Схотілося у рух оздобить шир.
І дух надія звабила рожева,
Що скоро зникне цей плямистий звір.
- 43 Пора буяла навкруги квітнева,
Та я не вчув нічого, тільки ляк
Од вигляду уже близького лева.
- 46 І так, здалось, на мене йшов хижак,
Наїжившись, страшенно зголоднівши,
Що рух повітря вмить, здалось, заляк.

- 49 Ще вийшла люта й зла вовчиця вивши, —
Її неутоленна худорба
Примушує людей конать збіднівши.
- 52 В очах її така була злоба,
Таке палало полум'я гаряче,
Що з страху шлях згубив я до горба.
- 55 І наче той, хто дивиться найпаче,
Куди б скарби багаті примостить,
А, їх утративши, — в розпуці плаче,
- 58 Такий був я, бо твар мене щомить,
Встріч ідучи, помалу відсувала
Туди, де сяйво сонця не звучить.
- 61 Коли ж моя нога на діл ставала,
Явився хтось, у кого зір потух,
Мовчанка ж довга голос відібрала.
- 64 В безлюдді я його побачив рух.
«Врятуй! — була мольба моя єдина, —
Байдуже, чи людина ти, чи дух!»
- 67 Він мовив: «Не людина; був людина;
В Ломбардії мій батько оселивсь,
У Мантуї — моя там батьківщина.
- 70 *Во время Юлія* я народивсь,
Хоч пізно; жив я в Августовім Римі,
Коли ще лжебогам народ моливсь.
- 73 Я був поет, пісні складав любимі,
Як славний син Анхізів з Трої втік,
А Іліон упав в огні та димі.

- ⁷⁶ Та чом вертаєш і в журбі поник?
Чого не йдеш на горб, де корениться
Солодке джерело чудесних рік?»
- ⁷⁹ «Чи не Віргілій ти, чи не криниця
Широкоплинних мовних вод ясних? —
Спитав я й став, щоб в шані поклониться, —
- ⁸² О світло й честь усіх співців земних,
Ти зваж на захват мій, на шанування
Твоїх безсмертних творів видатних.
- ⁸⁵ Ти вчитель мій, моє уґрунтування,
У тебе я знайшов на все життя
Той гарний стиль, що дав мені визнання.
- ⁸⁸ Ти бачиш твар, що втік од неї я?
Рятуй мене ти, мудрецю славетний,
Бо в серці й жилах кров тремтить моя».
- ⁹¹ «Хай буде інший шлях тобі прикметний, —
Він одповів на жалісні слова, —
Щоб ти мерщій покинув діл цей шпетний.
- ⁹⁴ Повз твар, яка, голодна, завива,
Не прослизне і найспритніший дока:
Хто мимо йде, усіх вона вбива.
- ⁹⁷ Лиха вона з природи та жорстока;
Наївшись, голоднішою стає
Й ненатлого не насичає ока.
- ¹⁰⁰ Із звірами відгулює своє
Без міри; та надія на Хорта є,
Що він цю твар таки, нарешті, вб'є.

- ¹⁰³ Про нього скажуть: скарбів не коває,
В любові, мудрості й чесноті зріс.
І ґрунт між Фельтро й Фельтро доглядає.
- ¹⁰⁶ Він за Італію зведе свій спис, —
Заради ж неї дівчина Камілла
І Евріал умерли, й Турн, і Ніс.
- ¹⁰⁹ І як би не тікала твар немила,
Він в Пекло зажене її, на дно,
Звідкіль її жадоба приманила,
- ¹¹² А звідсіля, — надумав я одно, —
Я поведу тебе, де залягають
Місця, які я взнав уже давно.
- ¹¹⁵ Почуєш ти, як в розпачі благають
Там духи з зойком та з ламанням рук,
Повторну смерть на себе накликають.
- ¹¹⁸ Побачиш тих, хто між вогненних мук
Таємно тішиться у сподіванні
Колись підвестись до блаженних лук.
- ¹²¹ А схочеш в висі злинути останні, —
Душі, достойніші за мене, здам
До ніжних рук тебе при розставанні.
- ¹²⁴ Бо той, хто звіку владарює там,
Мене, що бився у ворожій раті,
Й тих, хто зі мною, не пуска й до брам.
- ¹²⁷ А в тронній владаря світів палаті
Усе пристойне пишному кошу,
Щасливий той, хто буде там на святі!»

- ¹³⁰ І я йому: «Поете, я прошу,
Ім'ям Христа, якого ти не видав,
Все зло й все гірше хай тут полишу,
- ¹³³ Ти ж покажи усе, про що повідав:
Хай браму бачу я з Петром святим
І тих, хто в муках та скорботі знидів».
- ¹³⁶ І рушив він, а я — слідом за ним.

-
- Поясніть, який символічний смисл втілений в образі лісу, де опинився Поет.
 - Які факти біографії Віргілія відображені в уривку?
 - За допомогою інтернет-ресурсу з'ясуйте, чому саме на Хорта Поет покладає надію на краще майбутнє батьківщини.
 - Поміркуйте, чому Віргілій, якого Данте вважав своїм учителем, опинився в Пеклі.
-

Пісня п'ята

- ¹ І тут зійшов до другого я кола,
За перше меншого, та від розпук
Кричали душі голосніш довкола.
- ⁴ Й страхітного Міноса вчув я гук;
Який при вході судить справедливо,
Хвостом указуючи розмір мук.
- ⁷ Кажу, коли якась душа лякливо
Розповіла про всі свої діла,
То цей знавець гріхів, тонкий на диво,
- ¹⁰ Їй місце визначає в царстві зла,
Хвоста скрутивши стількома витками,
В котре по черзі коло засила.
- ¹³ Тиск перед ним і днями, і ночами;
Душа тут кожна свій проходить суд:
Сказала, вчула та й пішла до ями.

- ¹⁶ «О ти, хто в наш занурюється бруд, —
Гукнув Мінос, коли на мене глянув,
На мить лишивши безконечний труд, —
- ¹⁹ Дивись, куди ввійшов і з ким ти станув,
А про широкий вхід і не гадай!»
І вождь до нього: «Чом так гучно грянув?
- ²² Не з власного жадання йде в ваш край:
Так хочуть там, де все зробити можуть
Чого захочуть, так що не чіпай».
- ²⁵ І ось такий, що й камінь міг стривожить,
Зачувся лемент, і зневіра йме,
Чи зойки відчаю луна не множить?
- ²⁸ Туди прийшов, де світло геть німе,
І знявся рик, як в буряному морі,
Коли на ньому дужий вітер дме.
- ³¹ Пекельні вихори, рвучкі та скорі,
Засуджених волочать, тягнуть, б'ють
Згори і знизу, й ті в сльозах та в горі.
- ³⁴ І душі, летячи у каламуті,
Ридають, виють, сповнюючись хіттю,
Самого Бога в небесах клануть:
- ³⁷ Я взяв, що підпадає тут страхіттю,
Жахливій бурі цій той люд яркий,
Який скорився лиха розмаїттю.
- ⁴⁰ І як на крилах носяться шпаки
В холодну пору, збившись у зграї,
Так духів злих пролинув рій швидкий.

- ⁴³ Звідсіль, звідтіль, вверх, вниз, як в водограї,
І без надій, що прийде тиші мить
Або змаліють муки їх безкраї.
- ⁴³ Як журавлиний ключ із зойком мчить,
⁴⁶ Коли на південь відлітає птиця,
Так я, передбачавши ремства нить,
- ⁴⁹ Уздрів, як тіней гурт в бурханні мчиться,
І запитав: «Учителю, яким
Жінкам так грізно чорний вітер мститься?»
- ⁵² «Найперша з тих, що виглядом своїм
Тебе цікавить, — він мені промовив, —
Була царицею над світом всім;
- ⁵⁵ Щоб одібрати ґрунт у марнословів,
Їй підказала похіть навісна
Розпусту скриту вивести зі сховів, —
- ⁵⁸ Семіраміда, Нінова жона
І спадкоємиця його зрадлива;
Султан тепер там, де жила вона.
- ⁶¹ А це — кохання жертва нещаслива,
Яка збезчестила Сіхея прах;
А далі — Клеопатра похитлива».
- ⁶⁴ Я вздрів Єлену, за яку в боях
Лягли війська, Ахілла міць велику,
Яка з кохання згинула в віках,
- ⁶⁷ Паріса вздрів, Трістана й ще без ліку
Тих нещасливих, що Амор жене,
Як за життя їх гнав на згубу дику.

- 70 Коли мій вождь назвав число значне
Мужів і дам — весь почет іменитий,
Я засмутився, жаль пройняв мене,
- 73 І я сказав: «Співцю, поговорити
Хотів би я із тіннями двома,
Що вихор їх жене несамовитий».
- 76 І він: «Побачиш, як зрідіє тьма
Й вони наблизяться: ім'ям любові
Благай, і пара підлетить сама».
- 79 Коли до нас їх вир підніс раптовий,
Подав я голос: «Привиди журби,
Як Інший зволить, станьмо до розмови».
- 82 Як в полум'ї жадоби голуби
У рідні гнізда між зелені крони
Летять на крилах спільної судьби, —
- 85 Вони удвох з оточення Дідони
Перенеслись у пільмі коловій, —
І стали біля нас без заборони.
- 88 «О ти, що ходиш по землі живий
І надійшов сюди, у сморід чорний,
До нас, що світ забарвили в крові.
- 91 Якби нам другом цар був непоборний,
Вблагали б ласку ми тобі послать,
Щоб ти щасливим був у висі горній.
- 94 То слухай, споминай, що є згадать,
І поки буря десь там забарилась,
Ми будем слухати і розмовлять.

- ⁹⁷ Жила я там же, де й на світ з'явилась,
Над морем тим, що в нього По втіка,
Котра супутниць тьмою збагатилась.
- ¹⁰⁰ Кохання, що шляхетних обпіка,
Його зманило молодичим станом,
Який сточила тут печаль гірка.
- ¹⁰³ Кохання, що кохать дає й коханим,
Мене взяло, вогнем наливши вщерть,
Що став моїм він, як ти бачиш, паном.
- ¹⁰⁶ Кохання нас вело в злощасну смерть.
Каїна жде того, хто кров'ю вмився», —
І вже їх ворушила вітраверть.
- ¹⁰⁹ Ці душі слухавши, я похилився
І в болісну заглибився печаль;
Поет спитав нарешті: «Чом спинився?»
- ¹¹² І я на це почав: «О лютий жаль!
Ці ніжні мрії, ці солодкі чари
Їх завели в таку скорботну даль!»
- ¹¹⁵ А там звернувся до цієї пари
Й почав: «Франческо, від твоїх страждань
У серці чую болісні удари.
- ¹¹⁸ Але скажи: під час палких зітхань
Як вчило вас чаруюче кохання
Спізнати мить жагучих поривань?»
- ¹²¹ Й вона: «Немає більшого страждання,
Як згадувати любий щастя час
В біду; твій вождь здає в тім справозданні.

¹²⁴ Коли ж ти прагнеш знать, який у нас
Початок був кохання, збудься спраги, —
Я плакати буду й мовить водночас.

¹²⁷ Якось ми вдвох читали для розваги,
Як Ланчелота взяв кохання пал,
І самоти не брали до уваги.

¹³⁰ І часто, мов під дією дзеркал,
Нам під очима лиця пік рум'янець.
Але нас подолав миттєвий шал:

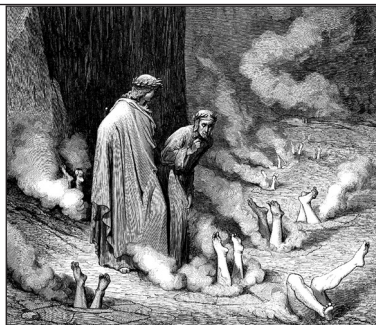
¹³³ Ми прочитали, як тремтів коханець,
Бо вперше в губи цілував самі, —
І цей от, мій незмінний співвигнанець,

¹³⁶ Мені вуста торкнув, з жаги німий, —
Твір і співця за Галеотто мавши,
Вже того дня більш не читали ми».

¹³⁹ Так дух розповідав цей, споминавши,
А той ридав; і руки я простер
У даль за ними, від жалю вмиравши,

¹⁴² І впав, неначе той, хто нагло вмер.
(Переклад Є. Дроб'язка)

- Поясніть, на які традиції спирається Данте, зображаючи Пекло.
- Чому, на ваш погляд, античні героїні опинилися в Пеклі?
- Простежте історію кохання Франчески. Які почуття в Поета вона викликає?

ПІДСУМУЙТЕ ПРОЧИТАНЕ

- Поясніть особливості композиції «Пекла».
 - Які проблеми порушує Данте в уривках?
 - Простежте, як в уривках відображається авторська позиція.
 - Яку роль у творі відіграють античні образи?
 - Схарактеризуйте образ Поета. За допомогою яких художніх засобів він розкривається?
 - Які риси Середньовіччя й Відродження поєдналися у творі?
-